

ناساندنی کتیبی «ئاوهزی خه مۆک»

موراد فهراهادپوور

ناسنامهی کتیب: «ئاوهزی خه مۆک»، موراد فهراهادپوور، وهرگیرانی عهدنان حهسه نپوور
ئاوهندی غهزه لنووس سلیمانی ۲۰۲۰.

ISBN: 9786226274425

Website: www.kurdishbookhouse.com

Telegram: <https://t.me/kurdishbookhouse>

تایبهت به مائر کتیب کورد

❖ ناساندنی کتیبی «ئاوهزی خه مۆک»

✓ پێشهکیی نووسهر بۆ چاپی کوردی

ئێستا رێک بیست سال به سه ر یه که م چاپی ئەم کۆمه له وتاره دا به زمانى فارسى تى ده په رپت. هه ر ئه و ده مێش سه ره که تری ن ئایدیای پشته وه ی نووسینی ئەم وتارانه، چه شنیک ئایدیای وه رگێران بوو. وه ک چۆن له پێشه کیی یه که م چاپه که دا وتراوه، «پۆحی زال به سه ر ئەم وتارانه دا پۆحی وه رگێرانه... با به جور ئه ته وه بلی ن ه یچ ئایدیا، هزر یان بۆ چوو نیک له م وتارانه دا نادۆزیته وه که پێشتر و له شوینیکى تر دا به شیوه یه کی ریکو پیکتر نه خرابیتته به ر باس... به درێژایی سالانی رابوردوو به ر ده وام جه ختم له سه ر ئەم با وه په رم کردوو ته وه که بۆ ئیمه له دونیای هاوچه رخدا تا که شیوازی راسته قینه ی هزرین و ئەندیشه کردن - که له نزیکه و سه ر ده می مه سروته وه ده ست پى ده کات و په نگه له داها توویه کی نه هینده ش نزی که دا کو تایی پى بی ت- وه رگێرانه له به رینترین واتای وشه که دا.» ئەم شیوه روانینه بۆ وه رگێران که له م پێشه کییه دا زیاتر به واتا تایبه ته که ی «وه رگێرانی ده ق له زمانیکه وه بۆ زمانیکى تر» دیته وه، دواتر له دوو توپى ئەو شته دا په ره ی پى درا که به «تیزی وه رگێران/هزرین» ناوی ده رکرد. دواتر و له دوو توپى وتاریک هه ر له ژیر ئەم ناوه دا که له کتیبی «پاره های فکر» دا چاپ و بلا و کرایه وه، ئایدیای وه رگێران له واتایه کی

زۆر بهرینتردا لێک درایهوه و پێشکەش کرا. لەم واتا بهرینترەدا، وهەرگێڕان وهک که رهستهیهک بۆ گۆڕینهوهی کولتووری لێک نادریتهوه، به لکوه له راستیدا ده بێته شێوازیک بۆ هزرین که دۆخی هزرین و به تایبەت هزری فەلسەفی، هەم له پرووی میژووپی و هەم له پرووی تیۆریکهوه، دیاری ده کات. به پێی ئەم پڕوانینه، وهەرگێڕان ته نانهت سه رتر له دۆخی میژووپی ئیمه، له ئاست هزری فەلسەفی له خودی پۆژئاوای زه ویشدا ده وری خوازهیهکی بنه پهرتی ده گپریت. کۆی نه ریتی فەلسەفی هه لوه شانده وه و پیداکرتی که سانی وهک دیریدا له سه ر به وهەرگێڕان زانی شوناسی هه موو ده قه کان، ته نها یهک له ده رته نجامه کانی ئەم بابته یه.

تا که ئامانج و ناوه روکی سه ره کیی ئەو وتاره، که له پێشه کیی یه که م چاپی کتیبه که دا خرابوو به رده ست، په ره پیدان و به رزکردنه وهی ئایدیای سه ره کیی وهەرگێڕان بوو بۆ تیزی وهەرگێڕان/هزرین. ده شیت به زمانیکی ده رهه ستر و فەلسەفیانه تر ئەم گۆرانه به هاوتای چه شنیک تپه رین له هیرمینیۆتیکه وه بۆ پینکاته خوازی و سه روو پینکاته خوازی له قه له م بده ين؛ چه شنیک تپه رین له و چه مک و فه زا هزریهی له هیرمینیۆتیکي فەلسەفی گادامیره وه سه رچاوهی گرتوو، به ره و ئایدیا رادیکاله کانی لاکان سه باره ت به زمان، سوژه و نه رییه تی که به ریکه وت ده رفه تی خوینده وه یه کی دیکه و تازه تریشی بۆ دیالکتیکی هیگلی ده ره خساند. له یه که م قو ناغی هه مان رافه ی هیرمینیۆتیکیدا، له راستیدا له سه ر بنه مای ئایدیای هیرمینیۆتیکیهی مو لکی دۆخیکی تایبه تبوون، لیکدانه وه و

هه لسه نگاندن بۆ وه رگێران ده کرا. ههر بۆیه ش لهم قوئاغه و له پهوتی گوێرانی وه رگێراندا بۆ ئه ندیسه و هزر، یاخود ئه زموونی وه رگێران وه ک کردهیه کی تیۆریک، بنه ماییتین و گرنگترین خال، ته نها بریتی بوو له هۆشیاری یان باشتره بلین له خۆهۆشیاری به رانبهر بارودووخ و ناوه روکی هزر. به واتایه کی گونجاوتر، خالی سه ره کی بریتی بوو له هۆشیاری ئه ندیسه و هزر له ئاست ناوه روکی خۆی لهم دوخه میژوو ییه تایبه ته دا، واته هه مان هۆشیاری به رانبهر وه رگێران یان وه رگێرانی هۆشیار. ههر بۆیه سه ره کیتین پپوهر بۆ داوه ریکردن بریتی بوو له جوێکردنه وه ی وه رگێرانی هۆشیار له وه رگێرانی نا هۆشیار؛ جوێکردنه وه ی ئه و هزره ی که له پرووی هۆشیارییه وه و به زانا بوون خۆی وه ک وه رگێران پشکه ش ده کات، له و ته و ژمه به رفراوانه ی بیر و بۆچوون که سه ره رای پشتبه ستیان به کۆمه له وه رگێرانی که به زوری خراپ و چه وتن، که چی خویان وه ک "نووسین" پیناسه و پشکه ش کردوه. به لام له قوئاغی دواتر و هاوکات له گه ل که مره نگبوونه وه ی ده وری هۆشیاری و خۆهۆشیاری وه ک سه ره کیتین تایبه ته ندیه کانی سووژایه تی، که یه کانگیر بوو له گه ل زه قتر بوونه وه ی ده وری نه رییه تی و گشتیخوازی و حه قیقه ت له پیکه اتنی سووژه دا (سیاسی)، تیگه یشتنیکی تازه بۆ وه رگێران هاته ئاراهه. لهم تیگه یشتنه دا که به ته واوی هیگی-لاکانیه، وه رگێران چ نه بوو جگه له هه مان ئه و درز و بۆشاییه ی له هه موو زمان و ئه زموونیکی میژوو ییدا هه یه. لیره به دواوه ئیدی گرنگترین خال یان پپوهری نرخاندن، هۆشیاری یان نا هۆشیاری نه بوو، به لکوو کرانه وه

بوو به رووی فۆرمیکی تایبه تی ئەزموونی تیۆریکدا که له بنه‌ره‌تا ناهه‌روکیکی سیاسی هه‌بوو. لێره‌وه خالی گرنگ بریتی بوو له ئەزموونکردنی وه‌رگێپان وه‌ک نه‌رێه‌تی یان ئەو درز و قه‌لشی له نێو هزری تیۆریکدا، واته هه‌مان ئەو درزه‌ی که هه‌رچه‌شنه‌ زمان، کولتور یان دۆخیکی تایبه تی میژوویی ده‌به‌ستێته‌وه به‌ بابته‌ی گشتی یان حه‌قیقه‌ته‌وه. وه‌رگێپان ناویک بوو بۆ هه‌مان ئەو زیادکه‌وته‌ی نێو تیۆری که کرده‌ی تیۆریک سیاسی ده‌کاته‌وه و وه‌رگێپانی چه‌مکه‌کان ده‌به‌ستێته‌وه به‌ وه‌رگێپانی دۆخه‌وه.

به‌لام خالی گرنگ بۆ من، چ له وتاره‌کانی نێو ئەم کتیبه‌دا و چ له رووی په‌ره‌پێدانی ئایدیای تیۆریکی "وه‌رگێپان/هزرین" هه‌مان په‌هه‌نده‌ میژوویه‌که‌ی ئایدیای وه‌رگێپان و ده‌وری ئەو ئایدیایه‌ بوو له نه‌خشاندن و دروستکردنی فه‌زای میژوویی هزر و ئەندیشه‌ له ئێراندا. به‌ واتایه‌کی دیکه، مه‌به‌ست له پێشکه‌شکردنی چه‌مکی وه‌رگێپان و په‌ره‌پێدانی ئەو چه‌مکه، که سه‌ره‌تا ئاراسته‌یه‌کی فه‌لسه‌فی هه‌بوو و ئینجا زیاتر ئاراسته‌یه‌کی تیۆریک/سیاسی وه‌رگرت، دۆزینه‌وه‌ یان په‌نگه‌ باشتر بۆ بلیم دروستکردنی پێگه‌یه‌کی سیاسی/تیۆریک بوو -واته هه‌مان ئەو ده‌سته‌وشه‌یه‌ که هاوتا عه‌ره‌بیه‌که‌ی (وشه‌ی "موضع")، په‌هه‌نده‌ سوڤرکتیڤ و ئۆبژیکتیڤه‌کانی هزر و ئەندیشه‌ له خۆیدا کۆ ده‌کاته‌وه. ئایدیای وه‌رگێپان ده‌رفه‌تی نه‌خشانندی جوړیک گه‌لله‌ یان پلانی تیۆریک-میژوویی ده‌ره‌خساند و بۆ دیاریکردنی شوینگه‌ یان پێگه‌ی بابه‌تیانه‌ی که‌سه‌کان و گرووپه‌کان و هه‌روه‌ها هه‌لوپێست یان ئاسۆی

زهینیان، هەر ده بی بگه پینه وه بو ئەم پلانه. بهم پێیه، ئایدیای وه رگێران یان باستره بلیین تیزی وه رگێران/هزرین، به رهه ستییی میژوویی و توانای سیاسی هزری تیۆریک دیاری ده کات، چونکوو به پشتبهستن بهم تیزه ده توانین ئەو خاله روون بکه پینه وه که له بنه پرتدا هه موو ئەم قسه یان بیر و بوچوونانه له چ پێگه یه که وه دینه گو و چ جووره پێوه ندییه کیان له گه ل هه لۆیست یان پێگه تیۆریکه کانی دیکه دا هه یه.

وا دیاره ئایدیای وه رگێران له هه موو واتا به ربلاوه کانیدا، له هه لگێرانه وه ی کتیب و وتاره وه تا ده گاته هه لگێرانه وه ی بارودۆخی سیاسی، نه ته نها بو تیران و به ستینی زمانی فارسی و پێوه ندیی ئەم به ستینه له گه ل هزری تیۆریکی رۆژئاوادا، به لکوو له ئاستیکی گشتیتردا و بو هه موو زمان و ئەزموونه میژوویییه کان، پرسیکی بنه پرتیه. له شوێرش هایتیه وه له سه ده ی هه ژده دا تا کوو بزوتنه وه ی زاپاتیه سته کانی میکزیک له سه رده می ئیمه دا، دیالیکتیکی میژوویی نیوان ئەم دوو جه مسه ره، واته گریدراویی دیالیکتیکیانه ی نیوان شه یدابوون به هزری تیۆریک و به لپنداربوون به کرده ی سیاسی، په نگه خۆی له هه موو شوینیک داوه. په نگه وه رگێران ته نها یه ک له ناوه کانی ئەم دیالیکتیکه سیاسی-فه لسه فیه بیت.

به م پێیه، وه رگێرانی ئەم وتارانه بو سه ر زمانی کوردی نیشاندهری شتیکه سه رووتر له هه زکردن له بلاوکرده وه ی کتیب و وتار. خودی ئەم وه رگێرانه هه ولپکه بو به کاره ینان و روونکرده وه ی ئەو

زیادکه وته یه ی نۆ هزری تیۆریک که ده یه ستیته وه به سیاسه تی
 پرگارییه وه. لیره دا به پیویستی ده زانم سیاسی هه وه له کانی عه دنان
 هسه نه پوو و مه نسوور ته یفووری بکه م که له ته نیشته کار و
 چالاکیه گرنه گته کانیاندا، به شیک له کاتی خۆیان بۆ وه رگیان و
 بلاو کردنه وه ی نووسراوه کانی من ته رخا ن کردووه.

م.ف

تاران- زستانی ۱۳۹۸ی هه تاوی/ ژانقییه ی ۲۰۲۰ی زاینی

■ هاوړیمان بن له مائی کتیبی کوردی:

■ Telegram: <https://t.me/kurdishbookhouse>